

Klírus se snažil posilovat a prohlubovat víru mezi Romy přesvědčováním, aby se ve svém náboženském životě zbavovali některých postojů, představ a praktik, které byly pravděpodobně ovlivněny kulturním substrátem jejich někdejší pravlasti. Trvale totiž dodržovali zejména příznačnou a přísně pojímanou rituální čistotu, vyjadřující rozdíl nejenom mezi romským a neromským etnikem, ale i mezi jednotlivými skupinami uvnitř romského společenství. Takto chápaná čistota měla své kořeny v prastaré náboženské tradici a projevovala se neúprosně uplatňovanou endogamií a naprostým zákazem komensuality. Až donedávna se čistí na našem území nazývali žuže Roma, kdežto nečistí byli označováni jako degeše nebo dubki Roma. Rituální čistota byla určitým způsobem spjata i s jiným osobitým prvkem původního náboženství Romů, který představovala víra v kouzla a čáry, strach z nadpřirozených bytostí a z moci duchů zemřelých.¹¹

Rovněž romské modlitby mívaly poněkud jinou formu než modlitby ostatních věřících. Romové se jimi obraceli k Bohu s bezpočetnými prosbami nejenom o ochranu, dobro a zdar v konání pro vlastní osobu a své blízké, ale také o seslání božího trestu a hněvu na protivníka. Jejich projev přitom neměl ustálenou podobu a býval obvykle velmi stručný. Jednu z nich – „Mro Devloro he mri Devlikani Daj“ (Můj Bože a má Boží Matko) – si např. zapamatoval Rudolf Daniel od svého dědečka Tomáše Malíka, který se takto zvláště modlil, když konával službu polního hlídače v Oslavanech.¹²

Bohoslužeb se Romové zúčastňovali líně a zřídkka, ke zpovědi a přijímání nechodili téměř nikdy. V kostele se objevovali při univerzálních meznících lidského života, tedy jen „dyž sa člověk narodí, mosí sa ženit a dyž umře“, jak to lapidárně vyjádřil Antonín Murka z bojkovské romské osady.¹³ Chrámový oltář jim nahrazoval domácí koutek s levnými obrázky svatých. Oblíbě se těšilo zvláště zobrazení Panny Marie, které nechybělo takřka v žádné romské domácnosti; možná, že navazovalo na typický idol indických předků, tj. bohyni jako rodičku a ochránkyni tvůrčí síly a plodnosti.

Křtiny novorozeňat a manželství snoubenců Romové oslavovali účastí širokého příbuzenstva na těchto obřadech a následujícím hodování, k jehož přípravě si v zámožnějších rodinách zvali někdy i neromské kuchařky.¹⁴ S nebožtíky se loučili s velkou úctou a okázalostí. V Uherčicích místní obyvatele dlouho vzpomínali na pohřeb Marie Daniclové-Korčákové, kterého se zúčastnili smuteční hosté zblízka i zdaleka: „Přijeli z Ivaně, Šakvic, Oslavan, Černovic, Šaštína, Kátova atd. Také až odkudsi od Banské Bystrice přijel cikánský starosta s deputací v černých fracích, ozdobených dlouhými řetězy. Neuměle a hluboce klonil

a křížoval se četný černý cikánský průvod před křížem. Celý akt dovršily u hrobu tři omdlelé cikánky.“¹⁵

Z církevních svátků si Romové rádi připomínali velikonoce a zejména vánoce, nikoliv však jako praktikující věřící, ale především jako koledníci. Obcházeli při těchto příležitostech po domech, zpívali místní i vlastní koledy, ke zpěvu připojovali vinšování a v Bojkovicích i různé komické taneční pohyby. Dostávali za to vánoční pečivo, sušené ovoce a jinou výslužku ze štědrovečerního stolu.¹⁶

Některí kněží, kteří při křtech, svatbách a pohřbech vykonávali službu profesionálních obřadníků, poskytovali romským příslušníkům svých farností nejenom duchovní, ale i obecnou sociálně-kulturní pomoc, sblížovali se s nimi a začali studovat jejich jazyk a kulturu, což je doloženo u hormolhotských Karla Lysého a Františka Müllera, jamen- ského Bedřicha Simonida aj.

POZNÁMKY:

- 1 Beran, J.: *Cikáni*.
- 2 Břida, G.: *Děti kočovníků nevtanými hostmi ve škole*. Komenský 60, 1942–1943, s. 332–333.
- 3 MZA, B 22-II, kart. 618.
- 4 Štampach, F.: *Dítě nad propastí*. Košice-Plzeň 1933; *Balabánová, H.: Praktické zkušenosti se vzděláváním romských dětí*. Praha 1995; *Gonway, L.: Žpráva o staru vzdělávání Romů v České republice*. Praha /1996/; *Dědič, M.: Škola bez bázne*. České Budějovice 1985; *Štěpán, J.: Jazyková situace cikánského dítěte v předškolním zařízení*. Hradec Králové 1984; *Žlábová, E.: Pojmový svět žáků I. roč. základní školy z hlediska romštiny*. Praha 1995 aj.
- 5 Viz kap. VI. *Usazování a usazující se*.
- 6 *Rozhovor s JUDr. Tomášem Holomkem*. RD 6, 1999, č. 3–4, s. 133–137; *Holomek, K.: Moravský Gigán – Tomáš Holomek*. RD 6, 1999, č. 3–4, s. 131–133.
- 7 *Necas, C.: Antonín Daniel (1912–1996)*. BMRK 5, 1996, s. 5; *týž: Romský učitel Antonín Daniel*. In: Balvín, J. a kol.: *Romové a jejich učitelé*. Ústí n. Labem 1999, s. 82–83.
- 8 Archiv Masarykovy univerzity Brno, Rektorát, osobní spisy, kart. 29 a Pedagogická fakulta, studijní spisy, kart. 155; *Pavelčík, J.: Rudolf Daniel*. In: Balvín, J. a kol.: *Romové a jejich učitelé*. Ústí n. Labem 1999, s. 81–82.
- 9 *Horvát, L.: Vzpomínka na vzácného člověka*. Lačno lav 1, 1990, č. 1, s. 4. Archiv Vysokého učení technického Brno, Osobní spisy zaměstnanců, kart. H 31.
- 10 ZAO – pob. Olomouc, ACO, kart. 222, ič. 67, sign. A; MZA, E 82, kart. 2497, sign. Z-6.
- 11 *Lužný, D. – Machálková, Z.: Romové z pohledu religionisty*. Folia ethnographica. Supplementum ad Acta Musei Moraviae 36–37, 2002–2003, s. 25–32.
- 12 *Daniel, R.: Housle*.